به نام خدا

مستندات پروژه اول درس هوش محاسباتی

نيما اسلامي ۴۰۰۳۶۶۳۰۰۱

مقدمه

در این پروژه قصد داریم دیتاست MNIST را به روش MLP، آموزش دهیم. و با تعیین پارامترهای مختلف، دقت آن را بررسی کنیم. دیتاست MNIST شامل عکس هایی از عددهای ۰ تا ۹ است که به شکل دستنویس نوشته شده اند و برای آموزش آنها نیاز است که ۱۰ کلاس در نظر بگیریم. پس در نتیجه لیبلهای ما اعداد ۰ تا ۹ می شوند.

بارگذاری دیتاست

ابتدا دیتاست را از طریق کتابخانه TensorFlow دانلود می کنیم و به دو بخش train و test تقسیم می کنیم.

```
# Load the dataset
(x_train, y_train), (x_test, y_test) = mnist.load_data()
```

نرمالسازي دادهها

در ادامه داده را نرمالسازی میکنیم؛ به این صورت که آنها را تقسیم بر ۲۵۵ میکنیم. **چرا؟**

همانطور که میدانیم هر پیکسل در بازه رنگی تا ۲۵۵ قرار دارد، ما با تقسیم دادهها به ۲۵۵، آنها را بین تا ۱ نرمالسازی میکنیم.

این کار باعث میشود که الگوریتم آموزش با محاسبات کمتر و به صورت بهینه انجام پذیرد؛ بدون نرمالسازی، ویژگیهای با مقیاس بزرگتر میتوانند تاثیر بیشتری بر فرآیند آموزش داشته باشند و منجر به مشکلاتی مانند عدم همگرایی یا کندی در فرآیند آموزش شوند.

```
# Normalizing
x_train = x_train.astype('float32') / 255.0
x_test = x_test.astype('float32') / 255.0
```

كاهش بعد

همانطور که میدانیم، شبکههای عصبی برای اعمال توابع فعالسازی و وزندهی نیاز به ورودیهای یک بعدی دارند.

تصاویر موجود در دیتاست به صورت ماتریسهای ۲۸ در ۲۸ پیکسل هستند و ما در این قسمت آنها را به وکتورهای یک بعدی تبدیل میکنیم؛ چراکه شبکههای عصبی Fully Connected نیاز به ورودی یک بعدی دارند.

```
# Flatten the images from 28x28 to 784-dimensional vectors
x_train = x_train.reshape((x_train.shape[0], 28 * 28))
x_test = x_test.reshape((x_test.shape[0], 28 * 28))
```

در ادامه لیبلها را به صورت یک وکتور دودویی در نظر می گیریم که با توجه به کلاس عدد باینری متناظر با آن ۱ میشود.

```
# Convert labels to categorical one-hot encoding
y_train = tf.keras.utils.to_categorical(y_train, 10)
y_test = tf.keras.utils.to_categorical(y_test, 10)
```

ساخت مدل

برای ساخت مدل ما از کتابخانه keras کمک گرفتیم و یک مدل شبکه عصبی با سه لایه مخفی Dense (به دلیل Dense جودن) ساختیم.

در اینجا در ابتدا از تابع Relu به عنوان تابع فعالساز لایههای مخفی استفاده کردیم و برای تخصیص کلاسها از softmax استفاده نمودیم.

```
model = Sequential([
    Dense(512, activation='relu', input_shape=(784,)),
    Dense(256, activation='relu'),
    Dense(128, activation='relu'),
    Dense(10, activation='softmax')
])
```

كامپايل مدل

در این قسمت برای کامپایل مدل ما هایپر پارامترها را به صورت زیر تعیین کردیم:

از الگوریتم بهینه سازی Adam ، برای تابع هزینه از categorical crossentropy و برای محاسبه دقت از متریک Accuracy استفاده کردیم.

فیت کردن مدل

در ادامه مدل را با ۲۰ اپوک و هر batch را با سایز ۱۲۸ در نظر می گیریم و مدل را روی دادههای آموزشی فیت می کنیم.

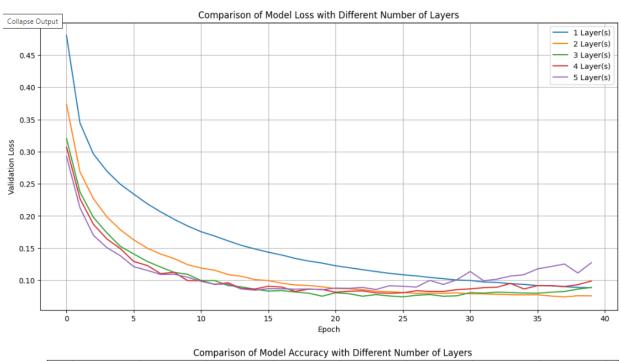
```
mlp = model.fit(x_train, y_train, epochs=20, batch_size=128, validation_split=0.2)
```

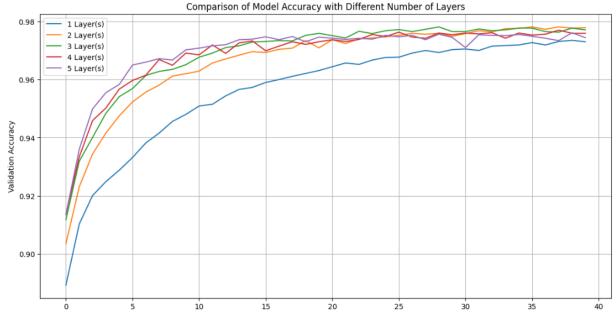
ارزیابی مدل

در قسمتهای قبل یک مرور بر کلیات کد داشتیم اما در ادامه میخواهیم به بررسی جزئیتر کد بپردازیم و نتایج را با حالات مختلف بررسی کنیم.

١. تعداد لايه:

ابتدا آمدیم و مدل را با تعداد لایه های مختلف (۱ تا ۵ لایه) آموزش دادیم.

همانطور که از نمودار مشاهده می شود، با افزایش تعداد لایهها، مدلها به سرعت تر و با شیب بیشتر از دادههای آموزش عبور می کنند و این باعث افزایش سرعت یادگیری می شود. با این حال، اگر تعداد لایهها زیاد شود، همانطور که در نمودار ۴ و ۵ لایه مشاهده می شود، مدل به دادههای آموزشی بسیار بیشبرازش می کند، که موجب افزایش تغییرات ناپایدار و ناگهانی در نمودارها شده است.

1 Layer(s):
Final Training Accuracy: 0.9845499992370605

2 Layer(s):
Final Training Accuracy: 0.9937833547592163

3 Layer(s):
Final Training Accuracy: 0.9981833100318909

4 Layer(s):
Final Training Accuracy: 0.9987666606903076

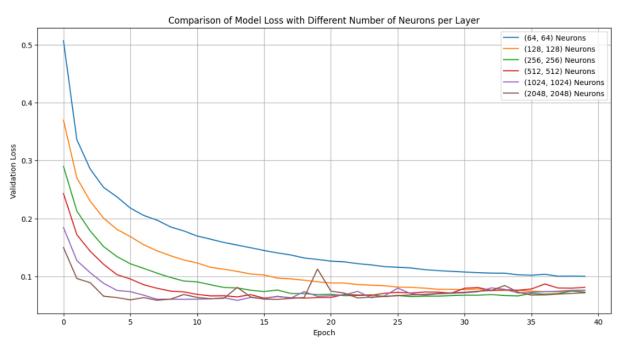
5 Layer(s):
Final Training Accuracy: 0.9993333220481873

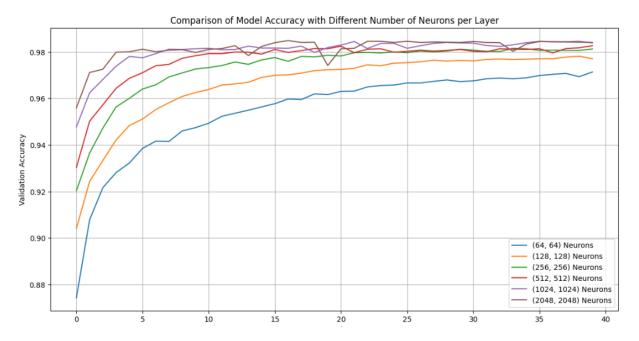
مورد دیگری که با توجه به تصویر بالا و نمودار می توان فهمید، این است که علی رغم افزایش دقت روی دادههای آموزش در تعداد لایههای بیشتر، میزان loss نیز از یک جا به بعد افزایش می یابد و مدل دچار بیش برازش می شود.

در آخر باتوجه به نتایج ۲ یا ۳ لایه بهترین و پایدارترین نتایج را حاصل می کنند.

۲. تعداد نورون:

باتوجه به نتایج بدست آمده از مورد ۱، ما ۲ لایه را در نظر گرفتیم و تعداد نورونهای مختلف را برای هر لایه آزمایش میکنیم.

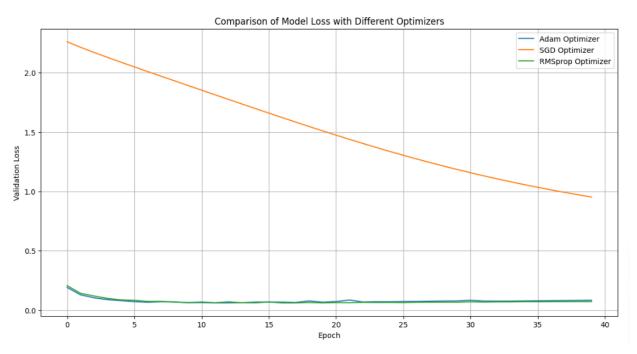

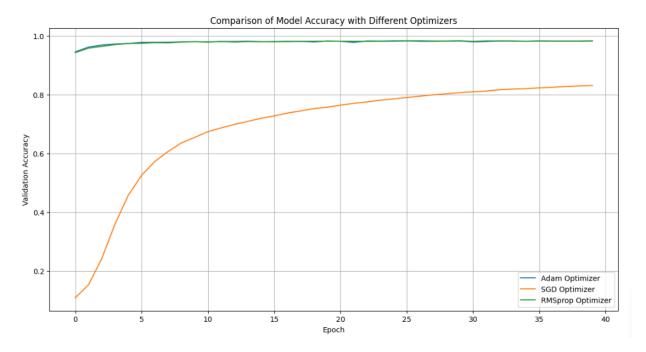
همانطور که مشاهده شد، مطابق افزایش تعداد لایهها، افزایش تعداد نورونها نیز باعث افزایش دقت می شود اما مطابق قبل افزایش بیش از حد تعداد نورون، بی تاثیر و کم کم دارای تاثیر منفی می شود.

باتوجه به نمودارها مقدار مطلوب با ۲ لایه مخفی ۱۰۲۴ نورون بود و ما در ادامه از این مقدار استفاده می کنیم.

۳. الگوريتم بهينه سازى:

ما در این قسمت از ۳ الگوریتم Adam, SGD, RMSprop استفاده کردیم که نتایج آن را در جداول زیر مشاهده می کنید.

باتوجه به نمودارها، مشاهده شد که الگوریتم Adam, RMSprop عملکرد بسیار بهتر و نزدیک به هم داشتند، چراکه هر دو تقریبا از الگوهای بهینه سازی مشابهی استفاده میکنند.

در Adam, RMSprop، برای هر وزن شبکه، یک نرخ یادگیری مخصوص وجود دارد که با استفاده از زمان اجرا تطبیق مییابد. این نرخ یادگیری تا حدی است که بتواند میزان تغییرات گرادیان را مدیریت کند.

یکی از مزیتهای مهم این دو، این است که دارای یک نرخ یادگیری adaptive هستند که به طور اتوماتیک تطبیق مییابند و میتوانند باعث سریعتر رسیدن به نقطه همگرایی شوند. علاوه بر این، به دلیل اینکه میانگین ریشه مربعات گرادیانها را برای هر وزن حساب میکنند، از مشکلاتی مانند متوقف شدن در قلههای محلی که در SGD وجود دارد، جلوگیری میکنند.

اما برتری آدام در این است که Adam از یک مفهوم به نام momentum استفاده می کند که به الگوریتم کمک می کند از گرادیانهای گذشته برای بهبود سرعت و عملکرد آموزش استفاده کند. در حقیقت آدام ترکیبی از momentum و RMSprop است.

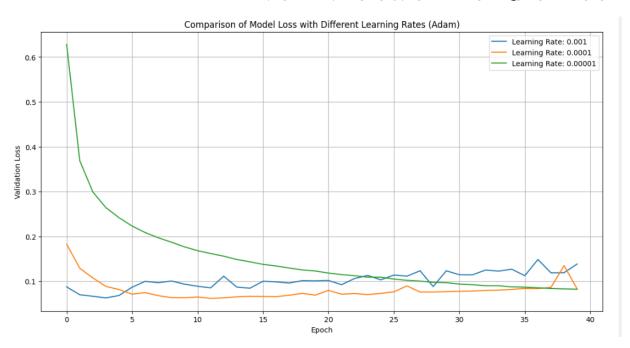
اما در SGD ، به جاى استفاده از كل دسته دادهها، فقط يك نمونه تصادفى انتخاب مىشود و براى بهروزرسانى وزنها استفاده مىشود. كه باعث سرعت و سادگى الگوريتم مىشود و نياز به منابع سخت افزارى پيچيده نداشته باشد.

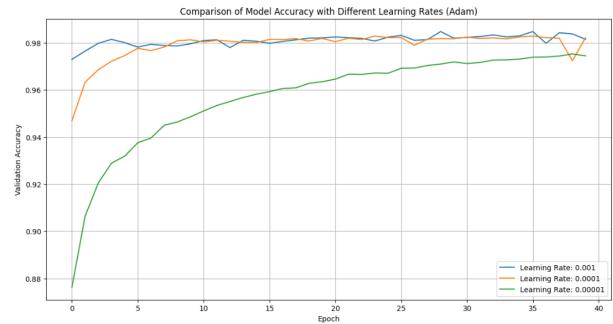
اما علی رغم سادگی و سرعت اجرای بالا، SGD مشکلاتی را داراست که در نمودار هم واضح است، مثل حرکت آشفته و پرشهای ناگهانی در فضای وزنها که می تواند به کند شدن فرآیند یادگیری و یا برخورد با نقاط محلی برساند.

همچنین به دلیل ثابت بودن نرخ یادگیری در SGD، نیاز هست که نرخ یادگیری با دقت بالا انتخاب شود.

۴. نرخ یادگیری:

ما در این قسمت از ۳ نرخ یادگیری استفاده کردیم و آنها را با هم مقایسه کردیم.

نرخ یادگیری ۰.۰۰۱:

در ابتدا دقت سریعا افزایش می یابد و به سرعت به بیش از ۹۸۰ می رسد. دقت به طور کلی ثابت می ماند و فقط کمی نوسان دارد. این نرخ یادگیری به خوبی به مدل اجازه می دهد تا به نقطه بهینه برسد و دقت بالایی در طول اپوکها حفظ شود.

نرخ یادگیری ۰.۰۰۰۱:

دقت در ابتدا سریعتر از نرخ یادگیری ۰.۰۰۱ افزایش مییابد و به سرعت به بیش از ۹۶۰ میرسد. در طول اپوکها، دقت به طور پیوسته افزایش مییابد و به حدود ۰.۹۸ نزدیک میشود.

این نرخ یادگیری نیز به مدل اجازه میدهد تا به دقت بالایی برسد، هرچند که کمی آهسته تر از نرخ ۰.۰۰۱ به نقطه اوج میرسد.

نرخ یادگیری ۰.۰۰۰۰۱:

دقت به آرامی افزایش مییابد و در ابتدا به سرعت نرخهای یادگیری دیگر نمیرسد. دقت به طور پیوسته و آهسته افزایش مییابد و به حدود ۰.۹۵ میرسد.

این نرخ یادگیری به دلیل کوچک بودن، باعث می شود که مدل به کندی به نقطه بهینه برسد و به دقت بالایی نرسد.

در نتیجه نرخ یادگیری ۰.۰۰۱ نتیجه بهتری دارد.

۵. تاثیر بیشبرازش و کمبرازش:

همانطور که در قبل اشاره شد. در قسمتهایی مشاهده می شود که علی رغم افزایش دقت در دادههای آموزش، دقت در دادههای اعتبار سنجی، روندی نزولی دارد که این نشان از فیت شدن بیش از حد روی دادههای آموزش است و مدل برای دادههای تست، به خوبی عمل نمی کند.

در سمت مقابل کم برازش وجود دارد که زمانی رخ میدهد که هنوز مدل به خوبی آموزش ندیده و دادههای تست و آموزش هردو دقت پایینی دارند.

شرایط توقف:

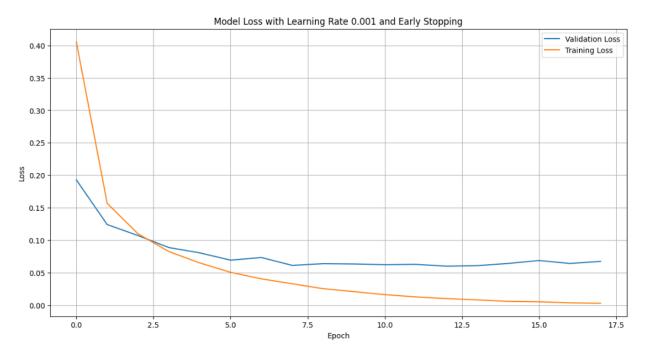
در این قسمت ما باتوجه به روند دقت آموزش در مقایل دادهای اعتبارسنجی یک شرط توقف قرار دادیم.

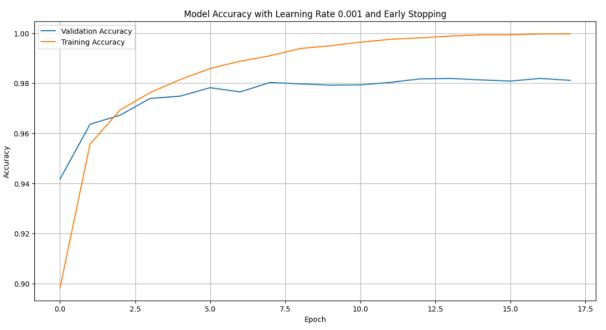
```
Epoch 8/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9909 - loss: 0.0331 - val_accuracy: 0.9803 - val_loss: 0.0614
Epoch 9/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9938 - loss: 0.0255 - val_accuracy: 0.9797 - val_loss: 0.0640
Epoch 10/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9949 - loss: 0.0210 - val_accuracy: 0.9792 - val_loss: 0.0635
Epoch 11/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9964 - loss: 0.0163 - val_accuracy: 0.9793 - val_loss: 0.0624
Epoch 12/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9975 - loss: 0.0129 - val_accuracy: 0.9803 - val_loss: 0.0630
<sub>Dutput</sub> h 13/40
лору/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9981 - loss: 0.0103 - val_accuracy: 0.9817 - val_loss: 0.0602
Epoch 14/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9988 - loss: 0.0082 - val_accuracy: 0.9819 - val_loss: 0.0610
Epoch 15/40
469/469 - 5s - 11ms/step - accuracy: 0.9993 - loss: 0.0059 - val_accuracy: 0.9813 - val_loss: 0.0643
Epoch 16/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9993 - loss: 0.0054 - val accuracy: 0.9808 - val loss: 0.0689
Epoch 17/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9996 - loss: 0.0038 - val_accuracy: 0.9819 - val_loss: 0.0643
Epoch 18/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9997 - loss: 0.0031 - val_accuracy: 0.9811 - val_loss: 0.0675
```

همانطور که در شکل بالا مشخص است در یک بازه علی رغم رشد دقت دادههای آموزش تا نزدیک ۱، داده های اعتبارسنجی رشد خاصی نکردند. پس ما از یک شرط توقف مطابق شکل زیر استفاده کردیم که باعث افزایش سرعت و بهینه شدن روند آموزش میشود.

early_stopping = EarlyStopping(monitor='val_loss', patience=5, restore_best_weights=True)

در اینجا ما معیار شرط توقف را loss گذاشتیم و حداکثر تعداد دورهای بدون پیشرفت را ۵ گذاشتیم.

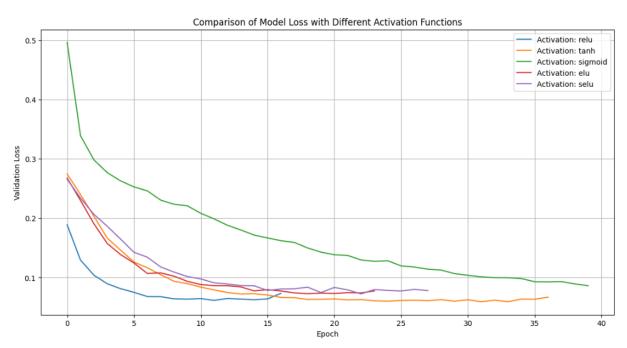

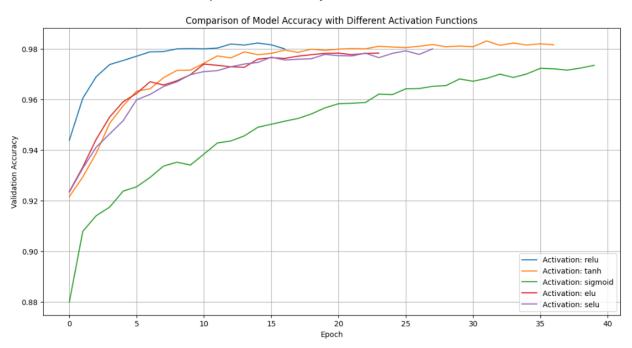
همانطور که مشاهده می شود کاهش loss و رشد accuracy برای دادههای اعتبار سنجی از یک جا به بعد متوقف می شود.

٧. توابع فعالساز:

در این قسمت ما از توابع فعالساز مختلف استفاده کردیم که نتایج آن در نمودارهای زیر قابل مشاهده است.

Comparison of Model Accuracy with Different Activation Functions

از نمودارهای بالا به طور واضح مشخص است که تابغ relu، بهترین عملکرد را ارائه میدهد.

اولین نکته سرعت همگرایی در relu است که به دلیل سادگی خود تابع Relu است همچنین به دلیل غیرخطی بودن آن، به سرعت یادگیری روابط پیچیده بین دادهها کمک می کند.

در ادامه ویژگیهای هر یک از توابع فعالساز را به طور کلی بررسی میکنیم:

:ReLU (Rectified Linear Unit)

ReLU به طور معمول بهترین عملکرد را در شبکههای عصبی عمیق نشان میدهد زیرا مشکلات ناپایداری گرادیان (Relu vanishing را کاهش میدهد.

:Tanh (Hyperbolic Tangent)

نزدیک به ReLU عمل می کند، اما در برخی از نقاط مقدار Validation Loss کمی بالاتر است.

tanh خروجیهای متقارن حول صفر تولید می کند که ممکن است به آموزش بهتر در بعضی موارد کمک کند.

:Sigmoid

کمترین عملکرد را در میان توابع فعالسازی دیگر نشان میدهد.

Sigmoid می تواند مشکلات ناپایداری گرادیان (vanishing gradient) را در شبکههای عمیق تر ایجاد کند، که باعث کاهش کارآیی آموزش می شود.

:ELU (Exponential Linear Unit)

عمل می کند. عمل می کند.

ELU برای مقابله با مشکلات منفی بودن گرادیان و بهبود توانایی مدل در آموزش، طراحی شده است.

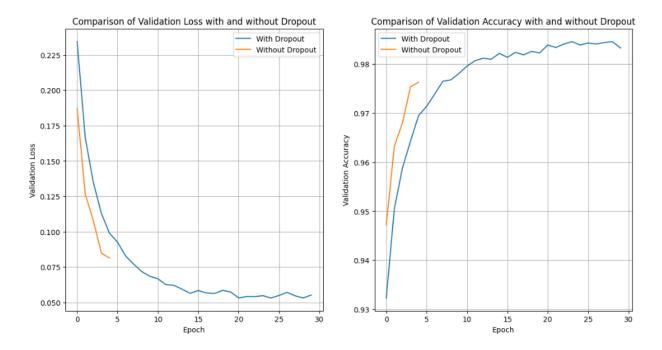
:SELU (Scaled Exponential Linear Unit)

عملکرد خوبی دارد، اما در بعضی نقاط Validation Loss بیشتری نسبت به ReLU و ELU دارد.

SELU با خاصیت خود نرمالسازی به تثبیت و تسریع فرآیند آموزش کمک می کند.

:Dropout .^

در این قسمت عملکرد آمورش را با داشتن dropout و بدون داشتن آن مقایسه کرده ایم.

همان طور که مشاهده می شود، مدل با Dropout در نهایت به دقت بالاتری نسبت به مدل بدون Dropout می رسد. این نشان می دهد که مدل بهتر قادر به تعمیم پذیری و عملکرد روی داده های جدید است.

مورد دیگر که در نمودار مشخص است این که ، مدل با Dropout در ابتدا به آهستگی loss و accuracy خود را بهبود می دهد که این به دلیل حذف تصادفی نورون ها و تغییرات مکرر در ساختار مدل است.

مدل با Dropout به دلیل حذف تصادفی نورونها در طول آموزش، از overfitting جلوگیری می کند. این باعث می شود که شبکه نتواند ویژگیهای خاص و دقیق آموزش دیده را به طور کامل حفظ کند، و به جای آن، ویژگیهای کلی تر و برجسته تری را کشف کند که برای مجموعه داده های دیگر نیز قابل تعمیم باشند.

به این صورت می تواند به خوبی از فیت شدن مدل روی دادههای آموزشی جلوگیری کند.

Batch normalization .4

در Batch Normalization ورودیهای هر لایه را با تنظیم و مقیاسدهی به گونهای استانداردسازی می کند که میانگین آنها صفر و انحراف معیار آنها یک شود.

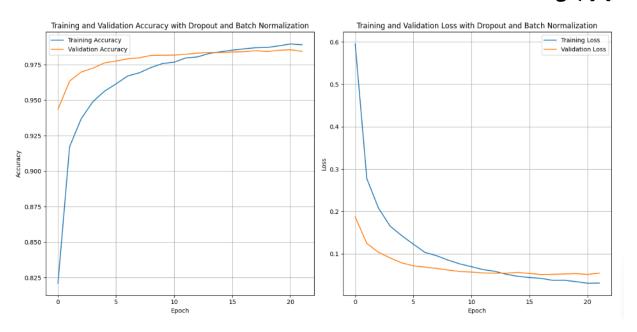
مورد دیگری که در نمودار نهایی قابل مشاهده است پایداری روند یادگیری است که از اثرات batch normalization است که در اثر آن میتوان از نرخ یادگیری بیشتری استفاده کرد تا روند همگرایی سرعت پیدا کند.

بهبود جریان گرادیان: Batch Normalization مشکل گرادیانهای ناپایدار (گرادیانهای ناپایدار و بالا یا پایین) را کاهش میدهد. این کار با استفاده از استانداردهای محاسبه شده برای هر مینی بچ، ورودی ها را استانداردسازی کرده و تغییرات قابل پیش بینی تری را در گرادیانها در هنگام backpropagation فراهم می کند.

چگونگی عملکرد Batch Normalization:

در زمان آموزش: برای هر مینی بچ، Batch Normalization میانگین و انحراف معیار فعال سازی ها را محاسبه می کند. سپس فعال سازی ها را با استفاده از این آمارهای محاسبه شده استاندارد سازی می کند و پارامترهای آموزش یافته (گاما و بتا) را برای مقیاس دهی و جابه جایی فعال سازی های استاندارد سازی شده استفاده می کند.

نمودار نهایی:

روند آموزش:

```
Epoch 1/40
469/469 - 8s - 17ms/step - accuracy: 0.8209 - loss: 0.5953 - val_accuracy: 0.9435 - val_loss: 0.1871
Epoch 2/40
469/469 - 7s - 14ms/step - accuracy: 0.9171 - loss: 0.2774 - val_accuracy: 0.9634 - val_loss: 0.1245
Epoch 3/40
469/469 - 6s - 14ms/step - accuracy: 0.9369 - loss: 0.2080 - val_accuracy: 0.9698 - val_loss: 0.1036
Epoch 4/40
469/469 - 6s - 14ms/step - accuracy: 0.9369 - loss: 0.1080 - val_accuracy: 0.9698 - val_loss: 0.0904
Epoch 6/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9563 - loss: 0.1655 - val_accuracy: 0.9762 - val_loss: 0.0904
Epoch 6/40
469/469 - 6s - 12ms/step - accuracy: 0.9614 - loss: 0.1228 - val_accuracy: 0.9762 - val_loss: 0.0786
Epoch 6/40
469/469 - 6s - 12ms/step - accuracy: 0.9679 - loss: 0.1034 - val_accuracy: 0.9775 - val_loss: 0.0717
Epoch 8/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9679 - loss: 0.1034 - val_accuracy: 0.9791 - val_loss: 0.0667
Epoch 6/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9679 - loss: 0.0955 - val_accuracy: 0.9798 - val_loss: 0.0656
Epoch 9/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9793 - loss: 0.0851 - val_accuracy: 0.9798 - val_loss: 0.0657
Epoch 17/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9767 - loss: 0.0697 - val_accuracy: 0.9816 - val_loss: 0.0659
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 12ms/step - accuracy: 0.9767 - loss: 0.0697 - val_accuracy: 0.9817 - val_loss: 0.0659
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 12ms/step - accuracy: 0.9767 - loss: 0.0628 - val_accuracy: 0.9823 - val_loss: 0.0549
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 12ms/step - accuracy: 0.9969 - loss: 0.0628 - val_accuracy: 0.9831 - val_loss: 0.0549
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 12ms/step - accuracy: 0.9989 - loss: 0.0628 - val_accuracy: 0.9837 - val_loss: 0.0549
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9899 - loss: 0.0628 - val_accuracy: 0.9837 - val_loss: 0.0549
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9899 - loss: 0.0628 - val_accuracy: 0.9837 - val_loss: 0.0549
Epoch 13/40
469/469 - 6s - 13ms/step - accuracy: 0.9899 - loss: 0.0588 - val_accuracy: 0.9839 - val_loss: 0.0549
Epoch 13/40
669/469 -
```

بهترین دقت در validation؛ 0.9855

کمترین میزان خطا در validation: کمترین میزان

قطعه کد نهایی:

```
# Load MNIST data
(train_images, train_labels), (test_images, test_labels) = mnist.load_data()

# Normalize the images
train_images = train_images / 255.0

test_images = test_images / 255.0

# Convert labels to one-hot encoding
train_labels = tf.keras.utils.to_categorical(train_labels, 10)
test_labels = tf.keras.utils.to_categorical(test_labels, 10)
```

```
#batch normalization
# Define the model with Dropout and Batch Normalization
def create_model():
   model = Sequential()
   model.add(Flatten(input_shape=(28, 28)))
   model.add(Dense(1024, activation='relu'))
   model.add(BatchNormalization()) # Add Batch Normalization
   model.add(Dropout(0.5)) # Add Dropout with rate 0.5
   model.add(Dense(1024, activation='relu'))
   model.add(BatchNormalization()) # Add Batch Normalization
   model.add(Dropout(0.5)) # Add Dropout with rate 0.5
   model.add(Dense(10, activation='softmax'))
   return model
# Hyperparameters
learning_rate = 0.0001
epochs = 40
batch_size = 128
early_stopping = EarlyStopping(monitor='val_loss', patience=5, restore_best_weights=True)
# Create the model
model = create_model()
model.compile(optimizer=Adam(learning_rate=learning_rate),
              loss='categorical crossentropy',
              metrics=['accuracy'])
# Train the model
history = model.fit(train_images, train_labels, epochs=epochs, batch_size=batch_size,
                   validation_data=(test_images, test_labels), callbacks=[early_stopping], verbose=2)
```